

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna l. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petrtirica 80 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Iščate spijema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 435. V Ljubljani, v petek dne 15. novembra 1912. Leto II.

Vojna na Balkanu.

MIROVNE VESTI.

Z Balkana prihajajo vesti, ki obujajo upanje, da se ustavi strahotno klanje, in tudi v evropski krizi se kažejo dobrodejna znamenja, da se prepreči krvav konflikt zavoljo balkanskega jabolka.

Turčija, ki je po svojih hudih vojnih porazih brezuspešno prosila evropske velevalisti za mirovno pogajanje, se je sedaj obrnila na pravno do bolgarske vlade za premirje. Na povelje iz Carigrada je stopil vrhovni zapovednik turške vojske, Nazim paša, v pogajanja z voditelji bolgarske armade pred Carigradom. Prvi dragoman bolgarskega poslanstva, Popov, je dospel v Carigrad, kjer se je razgovarjal z velikim vezirjem Kiamilom. Kolikor je znano, je bolgarska vlada pripravljena dovoliti Turčiji osemdnevno premirje pod pogojem, da Turki izroče in zapuste Odrin in Skader in da v tem času, ko naj bi se pletla pogajanja za sklenitev definitivnega miru, ne izpremene in ne ojačijo svojih postojank.

Po vsem tem je opravičeno upanje, da se v kratkem konča vojna strahota na Balkanu in da se prepreči blazno prelivanje človeške krvi pred vratmi Carigrada in v Carigradu.

Takisto se je razrahljala tudi napetost v mednarodnem položaju, ki je ogrožala evropski mir in ki so jo avstrijski diplomatje in imperalisti s svojim blaznim početjem stopnjevali. Čujejo se glasovi, ki podkrepljujejo mirovne nade. Toda pripomniti je treba, da avstrijska diplomacija nima nobene zasluge za ohranitev evropskega miru, in če polje grenkih kelih svetovne vojne od nas, se moramo zahvaliti drugim vzrokom in faktorjem.

Napram zastopniku pariškega »Figara« je izjavil ruski ministrski predsednik Kokovcev, da se vse velevalisti brez izjeme: tripetanta (Rusija, Francija in Anglija) in tripelalijansa (Avstrija, Nemčija in Italija) resno prizadevajo za ohranitev miru in da lahko z zaupanjem zremo na razrešitev sedanje krize. »Echo de Paris« poroča, da je ruska vlada priporočala Srbiji zmernost in nujno odsvetovala okupacijo Drača. Novejše vesti pripovedujejo celo, da so srbske čete, ki so bile že v neposredni bližini tega albanskega pristanišča, dobile ukaz, da se umaknejo v smeri proti Skadru, iz česar se da sklepati, da je doseženo sporazumljenje med avstro-ogrsko in srbsko vlado. Doslej ni še znano, kako izgleda ta sporazum, in se ne dajo niti kontrolirati navedene vesti, če ustrezajo resnici.

Eno je gotovo: če neha ruski imperializem v Belgradu s svojim zločinskim podplhovanjem, zmaga tudi v Srbiji trezen razum in ne bodo srbski vodilni krogi gnali sedanjega nevarnega spora v katastrofo. Da ustavi ruski imperializem svoje rekodelstvo, ni verjetno; vzrok seve ni iskati v miroljubnosti gospoda Sazonova. Pravi vzrok je povedal pred nekaj dnevi znani ruski imperialist Menšikov v »Novem Vremenu«, češ da more Rusija — žal — spremljati zmage svojih balkanskih bratov le z željami in da se ne more zoperstaviti predzrni samovlastnosti dunajskega kabineta, ker ni vojaško zadostno pripravljena, ker je zlasti ar-

tiljerita zelo pomankljiva in ker se ne sme za-
našati na pomoč zapadnih zaveznikov.

PISMO IZ BOLGARSKE.

(Od našega posebnega dopisnika.)

Sofija, 1. novembra.

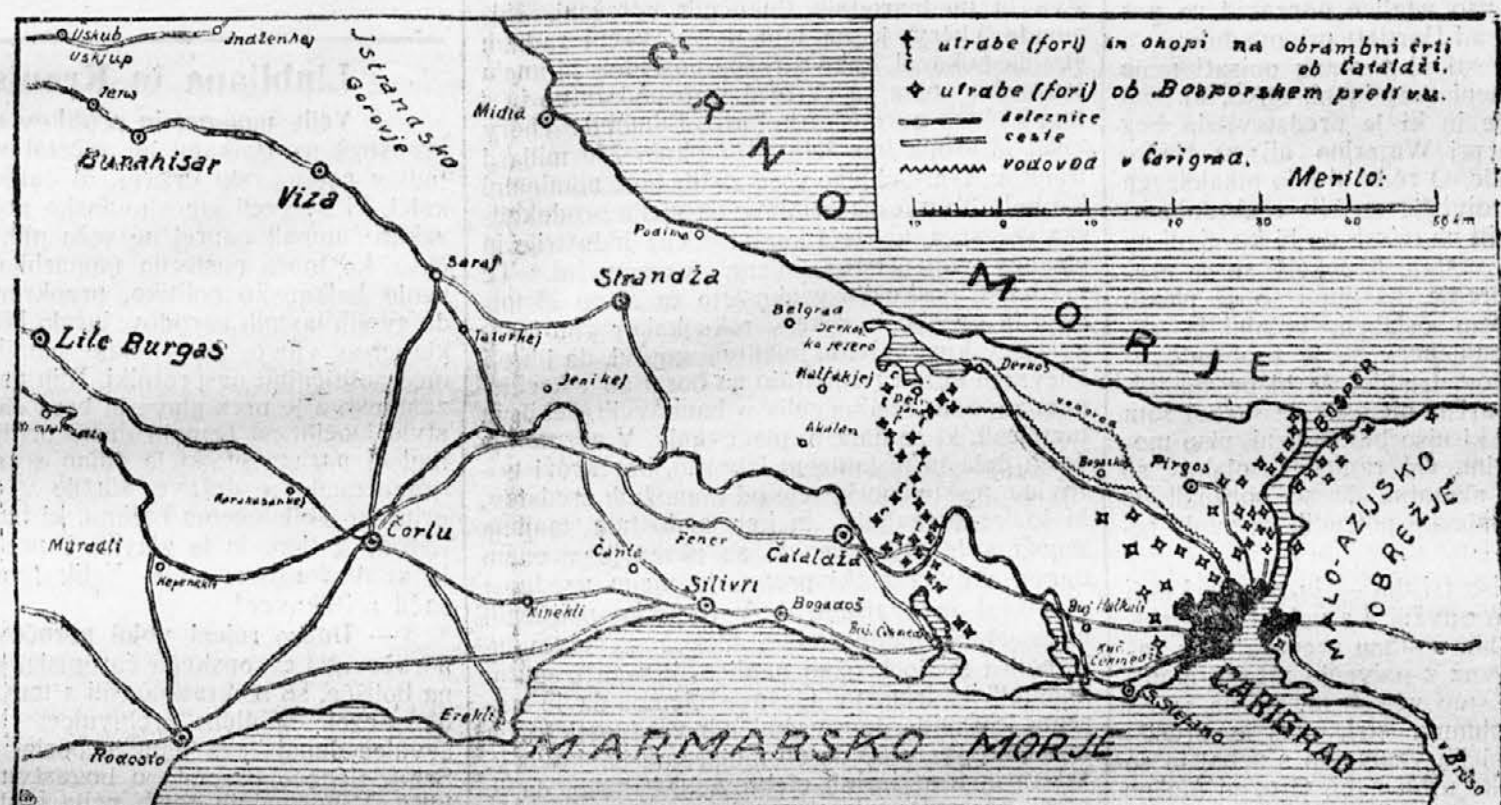
Minilo je že štirinajst dni, ko se je začelo klanje v naših sosednjih krajih. Bolgarska vojska — kakor je znano — prodira, ampak o njej nimamo nikakih podatkov, najmanj seveda o njenih izgubah. Naši dnevniki molče o izgubah, pa javljajo le zmage. Naš delavski list je prenehal izhajati, ker so mu zabranili izhajanje. Prav tako tudi ostale liste nemilo cenzu-

sofijsko mestno zastopstvo 800.000 levov (skoro 800.000 kron) za revne žene in otroke, katerih možje so odšli na bojišče. Sestavili smo popis teh obitelji, ampak reči moram: gorje družini, ki ji deli milost buržvazija; gorje tistim, ki so odvisni od tega daru. Dan na dan dohajajo k nam bedni ljudje in se pritožujejo, da ničesar ne dobivajo, ker se ta nesrečna klika ne briga za gladne nesrečnike, ampak za svoje volilce. To prilično so porabili za agitacijo ter dele pomoč tistim, ki imajo hišo in domovje, da si za bodočnost osigurajo glas. Za reveže, za delavske žene in otroke na vprašajo, ti so izročeni na milost in nemilost bedi. Tako se je pripetil naslednji slučaj delavski ženi. Ostala je doma s četverimi nedorošlimi in slabotnimi otroci, mož pa se nahaja na bojišču ter je vprašanje, ali je sploh še živ. Žena je brez posla, ker je ob se-

čim ostane kri njihove krvi, bedna in nepreskrbljena deca, brez hranitelja, brez zaščitnika. Oni pa, ki se povrnejo zdravi z bojišča in iz klavnice, bodo udarjeni z brezposelnostjo. Kadar pa pridejo do dela, si bodo zopet morali pritrgovati od ust, da plačajo davke na vojne stroške in za miloščino, ki jim jo dele zdaj, toda v svrhu svobodne agitacije mestnih uprav.

STRAHOTNE VOJNE SLIKE.

»Turška armada ni imela niti takega generalnega štaba, ki bi bil zmožen prirediti vaško prošenje (žeganje).« Ta rezki rek je napisal v izredno živahnem opisu bitke pri Lozengradu poročevalec london. »Daily Telegrapha«, Ashmead Bartlett. Ashmead Bartlett je sorodnik turškega vrhovnega poveljnika in je imel najlepšo priliko, da je zasledoval boje v nepo-

Pregled čataldžinskih in carigrajskih utrd.

rirajo, vendar pa smo izvedeli, da so Turki štirje bolgarske polke popolnoma uničili.

V Sofijo dovažajo dan na dan silno število ranjenecov, da komaj dobe prostora za nje. Nekdaj sem imel priliko videti na kolodvoru te nesrečnike. Izgledali so strašno; eden brez roke, drugi brez noge, tretji je imel kroglo v prsih ali med rebri, ostali pa so se zvijali v bolečinah, da se je človek zgrozil.

Že nekaj dni je na bojišču premirje; pravijo, da se pripravljajo okoli Odrina važna akcija. (Se je že začela. Op. uredništva.) Že tri dni hito skozi Sofijo silna ojačenja, a iz Srbije dohaja vlak za vlakom, nabasan z vojniki. Vse to odpravljajo proti Odrinu. V vojaških krogih se pogovarjajo, da namerava bolgarska vojska zaveziti reko, ki teče skozi Odrin; če se to zgodi, bi valovi poplavlili vse odrinske okone, kar bi turškim vojakom močno oviralo brambo trdnjave.

Na predlog sodruga Blagojeva je volilo

danjih okoliščinah zelo težka zanj. Po sklepu mestnega zastopstva bi imela dobiti za vsakega otroka 40 stotink (nekaj manj kakor 40 vinarjev) na dan. Napolnila se je pred komisarija, ki deli miloščino, ampak komisar, namesto da ji da, kar ji gre, jo po pasje nahruli in spodi. Takih slučajev bi vam lahko mnogo naštel, ampak naj zadošča ta za karakteristiko buržvazne milosti. Sodruga Blagojev je nekaterikrat protestiral proti temu postopanju, ampak dejali so mu, naj ne govori preveč, ker bi ga utegnili to drago veljati: v Sofiji je vojni sod.

Nikdar si nisem mogel misliti, da prinaša boj take strahote s seboj, ampak zdaj vidim na svoje oči, da ravno delavec in siromašni kmet trpita največ. Zdj se je najbolj potrdilo delovanje socialne demokracije proti vojni. Ona ima prav! Na tisoče delavcev bo ostalo pohabljenih, vse življenje nesposobnih za sleherno delo. In na tisoče jih bo pokrivalo bojne poljane in napolnili bodo tujo zemljo s svojo krvjo, do-

sredni bližini generalnega štaba. Zlasti na koncu svojega poročila razgrinja strahotno sliko o stanju turške armade po bitki in popolno gnulobu njene organizacije.

Navedemo nekaj mest njegovih osebnih doživljajev in opazovanj. V sredo zvečer (28. oktobra) sta se trudoma vlekla Ashmead Bartlett in njegov turški spremljevalec Ismed na starem, ohromelem kljusetu, katerega sta izmenoma jezдила, proti hiši v Sakiskeniju, kjer sta prejšnjo noč spala z Abdulah pašo in njegovim štabom.

»Sedel sem na stol, ravnotako Ismed; bila sva oba tako brezbrizna, da se nisva prav nič menila za to, kaj se bo zgodilo in pretrudna sva bila, da bi napravila le še en meter pota. Spominjam se, kako je prihajala brezkončna vrsta ranjenecv skozi vas; eni so se komaj vlekli, drugi so ležali na hitro napravljenih nosilih, nekateri so se medsebojno podpirali in eni so padli na tla, kakor hitro so ugledali kup sena.

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

Gospod Stone je odrinil svojo okolico, planil na stran in posegel v žep. Ampak na ukaz detektiva sta ga zgrabila strežaja, ki sta bila v resnici preoblečena kriminalna uradnika. Orožje, ki ga je izvlekel iz žepa, mu je odletelo iz rok in v trenutku je bil uklenjen.

Nadaljnih podrobnosti strašnega večera se nič več ne spominjam, le toliko vem, da sem se z drugimi damami in z zdravnikom v nepoznani sobi pečala z gospodično Spicerjevo in gospodično Althorpe in da je nas vse iznenadil strel s ceste. Kmalu smo izvedeli, kaj se je zgodilo.

Ko so odpeljali Johna Randolpha in se je praznila dvorana, je odšel gospod Gryce z Ruto Oliverjevo, ki je ves čas topo slonela ob steni, na cesto, da jo spravi v voz. Ponudil ji je svoje spremstvo, a ona ga je zavrnila tako odločno, da je odnehal, pač pa se je nameraval odpeljati tik za njo. Ali komaj je zaprl voz in odstopil za korak in še preden so potegnili konočji, se je v vozu sprožil strel, ki smo ga čuli tudi v sobi.

Oliva Randolph je končala svoje nesrečno življenje. Orožje je bilo pač skrito v plašču, ki ji ga je ogrnil gospod Gryce sam. In zdi se mi, da je bilo orožje v onem malem zavitku, o katerem je poročala tajna agentka, da ga je imela pod blazino, v onem zavitku, ki ga je imela Ruto Oliverjeva v roki tedaj, ko je prisledla zopet k meni na voz, prišedša iz skladišča.

Štiriideseto poglavje.

Gospod Gryce mi je pozneje povedal, da ni čakal obvestila tajne agentke in da je že vnaprej ukrenil vse priprave v hiši gospodične Spicerjeve; policijski uradniki so se predstavili za

strežaje in bili sprejeti v službo. Meni je priznal zaslugo, da sem ga prva opozorila na možnost, da se vsa založira, ki se je končala z usmrtnijo Johna Randolpha, razvzolja pri gospodični Spicerjevi. Še več, celo slutiti je, da označi Ruto Oliverjeva ženina gospodične Althorpe za morilca. Tisto jutro, ko sem mu razodela svoje misli in kombinacije, se je sicer kazal, kakor da jih smatra za neresne fantazmagorije, in tudi v resnici ni takoj verjel, da sem na pravi poti. — Ampak — mi je dejal gospod Gryce — vsled zamotanosti te zadeve je bilo treba upoštevati prav vse pomisleke. In dasi se ne zanašam na svoj instinkt tako močno kakor Vi, vendar se mi je ob Vašem pripovedanju zdelo, da Vaše misli niso brez jadra. Vaše postopanje, miss Butterworth, ni bilo tako nemetodično, kakor si domišljate. Pogodili ste s svojo domnevo, da je v prizoru, ko je Ruto Oliverjeva odskočila od voza Van Burnama poiskati nit za rešitev uganke. Popolnoma prav ste rekonstruirali oni prizor kos za kosom in spajali točko s točko. Zato ste spravili v zvezo tudi osebe na vozu gospodične Spicerjeve z naglim preokretom Rute Oliverjeve. Ampak potem, enjena miss Butterworth, Vas je zapustila odločnost. V omenjenem vozu so sedele tri osebe. A le eno, gospodično Spicerjevo, ste spravili v resno zvezo z vedenjem Rute Oliverjeve. In ker se Vam je zdelo, da ta zveza psihološko pojasni vedenje Rute Oliverjeve, ste preiskovali zvezo med zaročencema in nio le površno, v kolikor se Vam je zdelo, da pojav gospodične Spicerjeve še ne pojasnjuje vedenja Rute Oliverjeve. Pozneje ste pač po drugih potih dospeli do misli, da bi utegnili biti gospod Stone v zvezi z onim zločinom, ampak ta misel se Vam je zdela tako smela, da je niste preizkusili. Fantastična se Vam je zdela in neutemeljena, dasi je bila prava.

Z obraza Vam čitam, cenjena miss Butterworth, tole misel: Torej sem možakarja le jaz spravila na pravo sled! Nedvomno, rad pri-

znam. Ampak takoj, ko ste me opozorili na to, da se je Ruto Oliverjeva nemara zato, ker je ugledala voz gospodične Spicerjeve, zatekla v Howardov voz — sem se takoj odločil, da natančno preiščem razmerje Rute Oliverjeve do vseh treh oseb in da poizvedujem o vsaki teh oseb.

Lehko si predstavljate moje mešane občutke, ko sem se na poročilo svoje tajne agentke o naklepu Rute Oliverjeve peljal h gospodični Spicerjevi. Zakaj bojažen, da Ruto Oliverjeva ne izpolni dane besede, mi je bila kakor upanje. Kar priznam Vam: upal sem, da ne izpolni svoje obljube in da se mi ponudi priložnost, da zberem nedostajajoče dokaze in pokažem svetu, kaj zmorem.

Umela sem Grycove občutke in potolažila sem moža s pošteno besedo, češ da bi bil razrešil uganke tudi brez razkritja Rute Oliverjeve. Pismo, ki ga je zapustila Ruto Oliverjeva, je podpisala z imenom Olive Stone, s svojim zakonitim imenom, zakaj izkazalo se je, da je bilo ime Randolph napačno in da je bilo ime, pod katerim je živel v New Yorku, zagrešil zločin in se pokoril zanj, njegovo pravo ime.

Pismo je obsegalo natančno zgodovino preteklosti Rute Oliverjeve in vse podrobnosti o zločinu, ki so bile dotlej nepojasnjene.

Mlada deklica je hčerka imovitega, ampak preprostega poljedelca v Michiganu, ki je ni posebno dobro vzgojil, če razumemo pod vzgojo večjo mero znanja, nego ga potrebuje preprosta kmečka gospodinja. Ni se menila za moške ki so cvrli za njo, dokler ni srečala na bregu jezera mladega moža, ki je s svojo ponosno lenoto na prvi mah osvojil njeno srce. Čutila je, da je napravila tudi nani mogočen vtisk. Na način, ki je ni žalil, se ji je mladenič približal in kmalu sta si razdelala limbezen. Ampak dasi sta bila pogosto skup, ni bilo niti govora o poroki, dokler ni njen oče prišel na sled njiju razmerju, poklical mladega moža predse in ga pozel, da takoj zapusti okolico ali na poroči hčerko.

John Randolph je izjavil, da mu denarne razmere ne dopuščajo poroke. Kedar pa dobi primerno mesto, se povrne in vzame Olivo, brez katere mu ni več mogoče živeti. Toda stari se ni spuščal v kompromise in z obupno bolelostjo sta se zaljubljena ločila. Randolph je nameraval odpotovati koj tisti večer. Ampak že naslednji dan se je vrnil, češ da se ne more ločiti od Olive, da si je premislil in da jo takoj poroči.

Stari se je pomišljal, naposled se je vdal prošnji hčerke in kmalu je bila poroka. Mlada dvojica je ostala v Michiganu in vse je obetalo najbolje. Nihče, kdor ju je videl, ni dvomil o njiju sreči in strastni ljubezni.

Ampak kmalu so se pojavili mali preprički. Prerazlična je bila stopnja njih družabne in duševne omike. Oliva je bila lepo, ampak kmečko dekle, robate in okorne govorice. Kmečka je bila nje noša in okus. Randolph pa je bil že tedaj, dasi v skromnejših odnosajih, gentleman od nog do glave. Izpčetka je strast premostila nasprotje. Ampak polagoma se je nasprotje čezdalje bolj pojavljalo. Od kraja opreznosti in prizanesljivosti in ker ni razumela njegovih želja, čezdalje razločnejše in odločnejše je skušal preustroiti njeno govorico, vedenje in nošo. Kmalu in vse pogostejše so se ponavljali razburiljivi prizori, ki so bili za Olivo tem neznosnejši, čim bolj je spoznavala, da ima mož prav.

Zato ji ni bilo neljubo, dasi se njena ljubezen ni prav nič ohladila, da je odpotoval mož za več mesecev po opravkih. V tem času je sklenila s pomočjo učiteljev in knjig izpopolniti svojo izobrazbo, in oče njen je bil uviden, mož in ji je dal v to svrhu na razpolago sredstva. Z vnezo in velikim uspehom se je lotila dela.

(Dalje.)

Spominjam se, da sem videl ranjence v obupnem stanju, ki so jih prinašali k ranocelniku. Ta je živahno mahal z rokami in izjavil — kakor mi je smel raztolmačil — da je popolnoma brezuspešno, če mu prinašajo ranjence, ker nima ne obveze, ne zdravil, ne orodja, da bi izvršil operacijo. Može z nosili so jih nato prenesli v bližnjo hišo in jih tamkaj pustili. In vendar nisem slišal v potoku teh groznih dogodkov najhujšega stokanja ali očitka iz ust trpečih. V svesti si je bil vsakdo, da je prišla njegova ura in vsak je sprejel svojo usodo z dostojanstvenostjo in trdnostjo. Kmalu nato se prinesli umirajočega oficirja in ga položili v Abdulahovo hišo, ker ni bilo drugje prostora.

Sedel sem in razmišljal, kaj da naj pričnem. V trenutku mi plačal vsako ceno za par dobrih konj, za košček prepečenca ali za steklenico viskija. Mislim sem: kakšna ironija, tukaj sedim z dvesto funti šterlingov (5000 K) v zlatu, prepasanimi okoli života, in si ne morem kupiti niti cigarete. Naravnost presenetljivo je, kako hitro postanejo neobčutljivi za muke drugih. Sami smo v sili in tudi usoda ranjencev, ki so med nami, zanima one, ki so zdravi, le malo.

Ashmead Bartlett je izgubil že vse upanje in sklenil, da se vda Bolgarom. Ali kakor bi se bil zgodil čudež, so prišli sedaj njegov brat in nekaj angleških poročevalcev, ki so ušli iz poročevalskega tabora pri Corlu in zašli na napadno pot proti Ljube Burgasu. Bili so dobro opravljeni ter tudi dobro založeni s proviantom. S tem proviantom se je nasitil čez nekaj časa nam sestradan turški generalni štab. Prihodnje jutro so se z vso naglico odpravili na pot proti Corlu. Ashmead Bartlett pripoveduje:

»Prizore na cesti ni v stanu opisati moje pero. Zbujajo v meni spomin na sliko, ki sem jo videl bogve kje in ki je predstavljala beg francoske armade pri Waterloo ali pa Napoleonov beg iz Rusije. O redu ni bilo nikakšnega sledu. Brigade in divizije so bile razkropljene. Ljudem ni prišlo niti na misel, da bi korakali na svojih prostorih v vrstah. Krepkejši so se prelinili kmalu v ospredje, za njimi so se plazili z največjim naporom oslabei, bolniki in ranjenci. Na tisoče ranjencev se je z občudovanja vrednim naporom trudilo, da bi ne zaostajali za svojimi tovariši; ali vsak je skrbel sam zase, ker celo oni, ki niso bili ranjeni, niso mogli pomagati drugim. Od ranjenih vojakov so bili nekateri tako slabotni, da so pocepali po cesti, ter se niso najmanj potrudili za svojo rešitev.

Vsi ti ljudje niso tri dni — in nekateri tudi delj — prav ničesar zavžili. Le vojaki, z vztrajnostjo Turkov, so bili v stanu prenašati tak napor. Ko se je naš voz z največjo težavo pomikal po cesti in ko smo včasih mislili, da se bo zdaj in zdaj popolnoma strl, nas je prosilo mnogo ljudi, da naj jih vzamemo s seboj in so proseče dvigali roke proti nam. Grozno mučno je bilo, da jim nismo mogli izpolniti prošnje, a poleg dveh ranjencev, ki sta bila v našem vozu, ni bilo več prostora in razen tega so izmučeni konji že itak komaj vlekli. Od časa do časa smo razhajali in posadili na konje onemogle častnike, za kar so se nam zahvaljevali iz globočine srca.

Kar nam je še ostalo od naših živih, smo porazdelili med stradalce, ali to je bilo, kakor bi vlihl kapljico vode na razbeljeno železo. Ko smo dospeli v vas blizu bojišča, smo morali izročiti celo naša ranjenca vozniku, ker so bili konji popolnoma onemogli. Čim bolj smo se oddaljevali od bojišča, tem mučnejši so bili prizori, ker mnogo ranjencev, ki so se bili privlekli do sem, ni moglo dalje; zvekleli so se iz kolovoza in polegali ob straneh ceste, pričakujoč smrti, ne da bi izustili kletvico ali očitek proti povzročiteljem njihove bede. Če je izdihnil kdo od njih, so njegovi tovariši postali za hip, da skopljejo plitev grob; ali največ trupel je obležalo tam, kjer so bili padli.

Ashmead Bartlett gromadi v svojem opisu vse polno takih groznih vojnih prizorov — svarilo narodom, kaj jih čaka, če slede fantazmagorijam diplomatov. Ashmead Bartlett pa tudi obtožuje turško vladno rekoč:

»Dokler sem bil v Carigradu in dokler se nisem na lastne oči prepričal o pravem stanju turške armade (poročevalec je bil namreč ob začetku vojne bolan), sem bil seveda primoran, da sprejemam za resnico pripovedovanje Turkov o njihovih vojnih pripravah. Ali v tem trenutku, ko sem prišel k četam, se je vse razblinilo in iluzija je bila uničena. Spoznal sem, da so vojaški odločilni krogi v Carigradu ves svet premišljeno sleparili in da so zgradili ogromen sistem hladnih in premišljenih laži, samo da so zabranili resnici pot na beli dan. Upali so pač predrzno, da jih bo rešil še v zadnjem trenutku pogum in odločnost turških vojakov...

Nemogoče mi je opisati z besedami, ki bi bile dovolj ostre, zmedo, močvirje, nered, v kakršnem so vse panoge armade. Ko bi bili dajali turškemu vojaku le po en prepečenec na dan, bi se bil morda uveljavil nasproti usiljevalcem. Prepričan sem, da je povzročil vse poraze glad in obenem ozir na tragediji zadnjih tednov, tedaj mi je skoraj neumljivo, kako je zamogel prebiti vojak tri dni brez grizljaja in da se je izvil temu odel s slavo. Najkrasnejši človeški material je postal žrtev na altarju neumnosti, domišljavosti, samodopadajenja in najhujše nevednosti.

Turška armada ni imela niti takega generalnega štaba, ki bi bil zmožen prirediti vaško prošenje. Turška armada ni imela nobenega generala, ki bi bil polnil najenostavnejša načela modernega vojevanja. Armada ni imela nikakšne oskrbovalne uprave in vendar so odpobli štiri armadne zbornice k silnemu ofenzivnemu gibanju. Oblasti niso bile niti zmožne, da bi prehranjevale eno samo brigado, čeprav so imele na razpolago železniško progo in vzlic temu, da je znašala razdalja od glavnega mesta le 50 milj. Zavedali so se tega dejstva in z orientalsko brezbriznostjo se niso niti najmanj trudili, da bi prehranjevali štiri armadne zbornice.

temveč so jih pustili mirno stradati in zaupljivo čakali, da bo Alah pošiljal iz nebes mano in le-rebe in da bo na njegov ukaz privrela voda iz skalovja.

Artillerija je šla v boj z municijo, ki je zadostovala za nekaj ur, med tem ko je bila rezervna municija 50 milj oddaljena. Posledica tega je bila seveda, da so se morali turški vojaški žrugi dan bitke boriti brez pomoči artillerije.

Cele bataljone in brigade nevednih kmetov iz Anatolije so prepeljali v Carigrad, kjer so jih utekili v uniformo, jim izročili puško z nekaj sto patron, prtljago, ki je niso znali niti napraviti in potem so jih oblasti zadovoljno preštavale na železniški postaji in jih oficijalno opisavale kot »našo nepremagljivo infanterijo«.

Na tisoče od teh ljudi ni imelo nikdar še v roki mavzerice; šele med bitko so jih učili ravnanja z orožjem. Cel bataljoni, ki niso bili vajeni te puške in ki se sploh niso nikdar učili streljati, so izstrelili vso municijo v kratki uri; zadeli so sec pa samo 70 vin., posamezne številke se dobe sovražniku niti najmanjši škode.

RESNICE V FINANČNEM OZIRU.

Pariški dnevnik »Matin« je znana šovinistična pozavna in svojimazorom tudi v sedanji mednarodni krizi ni ostal nezvest. Vendar pa ni popolnoma iziral iz svojih predelov razumnosti in resnice. Seveda je moramo poiskati na mestu, ki ravno ne velja za kraj poštenosti: v njegovi finančni rubriki. Eden najboljših poznavateljev francoskega narodnega gospodarstva in mednarodnih finančnih vprašanj, Edmonde Théry, je na tem mestu v eni zadnjih številkih pokazal, kako strašne posledice bi imela evropska vojna za evropsko gospodarstvo in s tem za vso evropsko kulturo. Edmonde Théry piše: »Evropa ima leta 1912 okoli 750 milijard frankov v premoženstvih vrednostih (kot nominalni kapital). Ta znesek predstavlja njena proizvodna sredstva, krožeči kapital njene industrije in njene poljedelstva, njene rezerve itd. Te vrednosti poskočijo vsako leto za 20 do 25 milijard in krožijo iz roke v roko kakor gotovina, ker so si kupovalci in imetelji gotovi, da jih ob dnevnem kurzu realizirajo na borzi ali v kreditnem zavodu. Enako velja o bankovcih, sekah in menjicah, ki se dajo v plačevanje. V normalnih časih dela ta organizem izborni, ker kroži gotovina neskončno hitreje od pomožnih sredstev, ki jo predstavljajo, in ker zadostuje majhna množina te gotovine, da se ukrenejo v enem dnevu uravnave, ki presegajo njeno vrednost desetkrat in dvajsetkrat. V trenutku političnih in posebnih mednarodnih težkoč pa gotovina izmanjša svojo krožno naglico, ker ga trenutni imetelji zadržujejo. Če upoštevamo, da je napram 750 milijardam premoženstvih vrednosti, ki jih ima Evropa, in 50 do 60 milijardam bankovcev, šekov in trgovinskih efektov, ki krožijo, da je torej napram vsej tej svoti v vseh evropskih deželah le 35 do 40 milijard frankov gotovine, od katerih leži dobra tretjina v državnih blagajnah in emisijskih bankah, bomo uveljavili strahotnost katastrofe, ki jo bo povzročila javnemu kreditu vojna med velikimi evropskimi narodi. Leta 1870 množica premoženstvih vrednosti in drugih evropskih kreditnih sredstev gotovo ni presegala 200 milijonov, gotovina ni bila pod 30 milijardami in časopise še ni imelo na običnostvo s svojimi poročili današnjega vpliva. Ob napovedi velike kontinentalne vojne bi poskušali vsi veliki kapitalisti realizirati večji ali manjši del svojih vrednosti ob istem času in to ravno v trenutku, ko bi nihče ne hotel kupovati.«

Edmonde Théry meni, da je spričo silne nesreče, ki bi jo povzročila vojna vsem družabnim razredom, nemogoče, da bi vlade hotele vojno. Dobri računar izpregleda le eno — da rasto kapitalistični družbi čez glavo njena lastna nasprotja.

K občinskim proračunom.

V različnih občinah so že danes za občinske odbornike močje, ki pripadajo socialno-demokratski stranki. Zvrže se pa v teh občinah sklepi, ki niso v soglaju s težnjami socialno-demokratske stranke. N. pr. občina rabi pokritja za tekoče izdatke, za kako šolo ali kaj podobnega. Može odborniki se posvetujejo, kje naj dobe denar. Po navadi se pravi: doklade naložimo — in prečesto se prav rado sliši: občinski davek na vino, občinski davek na pivo, na meso itd. Ali je s socialno-demokratskega stališča priporočati take davke?

Najprej pa bodi povedano to-le:

Dokler ni uvedena v občinska zastopstva splošna enaka volilna pravica, bi se moralo s strani obč. odbornikov soc. demokratov odklanjati v znak protesta vsako odgovornost za občinsko gospodarstvo. Izjemo bi tvorili pač le slučaji, ki so seve le »slučaji«, ko imajo soc. demokratje večino oziroma župana iz svoje srede — ko so si s tem takorekoč prevzeli dolžnost upravljati občino. Drugače pa so in smejo biti soc. demokratje le kontrolni organi, ki naj neumljeno bičajo napake večine ter pri vsaki priložnosti delujejo za dosego splošne in enake volilne pravice za volitve v obč. odbor.

Kadar tedaj pride na dnevni red: **pokritje** obč. izdatkov, išče naj večinska gospoda, kje bo dobila dohodke. Naloga soc. dem. manjšine pa ni, da bi iskala vire — lahko se dajo nasveti za redne vire dohodkov v zmislu soc. dem. komunalnega programa, nikdar in nikakor pa ne socialistično glasovati za pokritje — ki naj pride iz žepov delavnega ljudstva.

Občinski odbori prav radi segajo k dokladam na indirektnih davke. Doklade na vino žganje, meso, pivo itd. — so zelo priljubljeni viri občinskih dohodkov.

Koga zadenejo te doklade? **Delavci!** Kdo pije po gostilnah vino? **Delavec**, ki išče okrepčila, ki išče razvedrila — ki ga podi nezadostno stanovanje ven v dim gostilne, kjer upa nafti nadomestila za dom, posestnik, boljši

občrtnik in kmet — imajo sodeke vina nezadane doma v kleti. Teh doklada na vino ne zadene. In doklada na meso? Draginja mesa je že danes velikanska, vsaka doklada pa povzroči novo podražitev. Meso je nujno potrebna hrana za delavskega človeka — naj le se mu združijo še to!

Indirektni davki so v največjo škodo delavcu, ki mora vse kupiti. Doklade na te davke so istotako!

Doklade na direktne davke — na pridobinski davek itd. — so veliko manj občutne ker zadenejo v glavnem premožnejše ljudi, bogate podjetnike, tovarnarje. — Zadenejo v daljšem prenašanju tudi delavca, na katerega se itak konec konca vse skuša prevaliti, ali pota, na katerih se dddavstvo v obrambo proti temu lahko postavlja, so pač tu. Konzumna društva, stanovanjske zadruge, strokovne organizacije — prva prgi samovoljnim združevam življenjskih potrebščin, druga proti samovoljnim združevam stanovanj, tretja v svrhu pridobiev boljših mezd ...

Naloga obč. odbornikov socialnih demokratov je kontrola izdatkov in kontrola prejemkov, kajti to je najpotrebnejše. Povsod pa je zastopati interese delavnega razreda. Vsako obremenitev delavnega razreda je treba odkloniti in z vsemi sredstvi je delovati za olajšanje, ne za poslabšanje že obstoječih razmer. Kdor vlada občino, mora najti vire za pokritje. Delavski zastopniki pa morajo paziti, da pokritje ne naloži še večjih bremen delavstvu, nego jih je to nosilo že doslej.

—n.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Velik moment in pritlikov rod.** Državni preustroj na Balkanu bo začrtal svoje brazde tudi v podonavski državi, to čutijo naši klerikanci, ki so vzeli jugoslovansko politiko v svoj zakup; ampak naprej ne seže njih abeceda. V času, ko mora postarna monarhija preokreniti svojo balkansko politiko, preokreniti politiko do svojih lastnih narodov, igrajo klerikanci tako klaverno vlogo, da zbujajo pomilovanje celo med političnimi nasprotniki. Njih parlamentarno zastopstvo je brez glave in brez enotnega vodstva. Dočim na Dunaju dušni pritlikavci rušijo ljudski parlament, ki je edino sredstvo za reorganizacijo te države, služijo v delegaciji za pripravo ubijajočemu režimu, ki tlačí avstrijske narode k tlom in je glavna zapreka zdravega in svobodnega razvoja. Velik moment je zasail pritlikavce!

— **Dobro rejeni vojni poročevalci.** Vojni poročevalci evropskega časopisa, ki niso smeli na bojišče, so se kratkočasili s tem, da so ogledali deželo in njene prebivalce. »Vojni« poročevalec dunajskega lista je poslal iz Vranje v Srbiji sledeče poročilo o bogastvu živin v Srbiji: »V normalnih časih velja funt svinjine 60 stotink, dočim dobiš prase za poldrug frank. Govodina, ki je pač slabša od naše, stane 70 stotink, teletina nekaj stotink manj, piščanci so po 50 stotink. In ravno kar je prinesel angleški tovariš tri piščance, ki jih je sedaj, v vojni časih, kupil za 2 franka in pol, in jih dal v kuhinji speči na ražnju. In teh kur in svinj je v strašnem izobilju. Človek bi mislil, da »rasto« kar divje. Če se pelješ z železnico, se ti dela kar tema od samih svinj in kokoši korakajo po cestah in krog najbornejše kočje. Velik hleb kruha stane 20 stotink in tučat jajc dobiš za 25 stotink. Gosi se dobe že po poldrugem franku, pitanc po 3 franke. Razmeroma drago je mleko, ki stane 25 stotinkliter. Jabolka, slive, hruške itd. so neverjetno ceno, prav tako zelenjava. Najlepše pa je grozdje. Jagode kakor orehi, okus izborni: tako grozdje, ki ga dobiš v evropskih mestih le v najboljših delikatesnih trgovinah in po visokih cenah, stane tu, reci in piši, kilogram za 30 do 40 stotink.« Torej rucat jajc za 24 vinarjev, pišče za 50 vinarjev, gosi ali prase za poldrugo krono, neverjetno ceno sadje in zelenjavo! In zato zapirajo naši agrarci tako trdovratno srbsko mejo, ker se boje, da postanemo deležni teh dobrot, da se preobjemo.

— **Vodovodno vprašanje v Sp. Šiški.** Ker se vodovodna zadruga v Sp. Šiški z vsemi štirimi brani izročiti občini vodovod, je šišenska občina vložila zoper zadrugo tožbo na izročitev vodovoda. V torek se je pred ljubljanskim deželnim sodiščem vršila o tej tožbi razprava, ki pa ni bila končana; sodišče je sklenilo pred razsodo dobiti od deželnega odbora nekatera pojasnila.

— **Prevoz vojaških novincev na jug.** Z Dunaja poročajo, da je vojaška uprava sklenila letos, da ostanejo vojaški novinci, ki so določeni za v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji detažirane bataljone, prve štiri tedne pri svojem kadru. To je sklenila vojaška uprava zaradi tega, ker je letos vsled novega zakona število vojaških novincev zelo naraslo. Ti štiri tedni prve vojaške vaje pri kadru so sedaj potekali in danes se prične transport novincev iz vseh garnizij k na jugu detažiranim bataljonom. Vojaška uprava razglaša v to pojasnilo ljudstvu, da ne bo mislilo, če vidi vojaške transporte, da gre morda za kake posebne namene, kot za mobilizacijo, ali kaj podobnega, marveč, da so ti transporti samo transporti novincev za 15. in 16. kor na jugu.

— **Varujte se provokaterjev!** Sumljivi elementje provokaterji se v zadnjem času pojavljajo po javnih lokalih, zlasti po gostilnah in skušajo z zvijačnim politiziranjem ljudi zavesti in zapeljati k nepremišljenim izjavam. Občinstvo svarimo, naj se ne da zapeljati od podlih duš v nepremišljene izjave.

— **Na balkansko bojišče.** Predvčerajšnjem je mimo Ljubljane peljal zopet oddelek »Ruskega rdečega križa«, vsega skupaj, to je zdravnikov in strežnikov, 48 oseb, katere se v Trstu vkrajo in odpeljuje v Črnogorje.

— **Prvi sneg.** Prvi letošnji sneg je že napravil precej neprimlik in škode; ker je vreme južno, je ponoči grmel s streh na ulice in dvorišča, polomil in podrli je po vrtovih in gozdih

več drevja, posebno je pa v mestu pokvaril telefonsko in električno omrežje. Prednočjem ob pol 12. je sneg podrli na Svecarjevem vrtu na Karlovski cesti star orehi, ki je padel na električno omrežje in glavno žico električne železnice. Druge žice so se potrgale in je bilo vsled tega v odnotnem okraju takoj vse temno, da se pa še železnica ni ustavila, je stražnik odprl transilator ter k njemu popustil to žico, dokler je še šlo, potem pa obvestil o tem osobje v remizi, da je prišlo in drevo odstranilo s proge.

— **Slovensko gledališče.** Komedijo »Če frak dobro pristoj« smo videli sinoči uprizorjeno na našem odru. Ni pravilo in tudi ni treba, da bi vsakdo, komur frak dobro pristoj, postal misliser, in tudi ni nikdo prisiljen verovati, da se je krojaškemu pomočniku Melzerju po srečilu tako imeniina karijera, kljub temu je imenovana komedija zabavna in dovtipna stvar, ki ne zgreši svojega namena. Vse skupaj je tragikomična farsa, mestoma ne brez duha in ne brez globočjih misli, sicer razumljiva za nas, a neaktualna, in se vidi, da ji je vzeta snov precej od drugod, in da je njen avtor Madjar. V deželi bečarjev in magnatov je doma politična korupcija, tam so mogoče vse kurioznosti. V kratkem povedano, »Če frak dobro pristoj« je zelo efektivna komedija, in imenitna ironija za buržvazijo, z resnim in precej matematičnim ozadjem. Šiba s satirično gesto in široko pozo politično šarlatanstvo, laž v družbi in zunanji lesk in frazo: Frak je tisti, ki pomaga na ministrski stol, ne pa zmčnost in značaj. Uprizorjena je bila komedija prav dobro. V glavni vlogi je bil krasen g. Bohuslav, ki je imenito persifilirati političnega pustolovca. Pogodil je primerni ton in se je z naravno eleganco in bistro prisotnostjo duha gibal v svoji vlogi. Vrlo je nastopila ga. Setfilova in Danilova, prva kot zapeljiva dama, druga kot bahata židovka. Prav diskreten in premošljen je bil nastop g. Fišerja, ki ga je kazila senca patetike. Dobri so bili g. Povhe, Danilo, Skrbinašek, Bukšek, Bratina, Verovšek in ostali. Nikomur ne odrekam zaslužene hvale. Občinstvo je bilo prav zadovoljno, gledališče zelo dobro obiskano.

— **V koncertu »Glasbene Matic«**, dne 19. t. m., nastopila kot solista: naš domači klavirski umetnik g. Anton Trost, učitelj »Glasbene Matic«, in c. kr. dvorni godbenik, gospod Alfred Holy, prvi solist na harfi c. kr. dunajske dvorne opere. Gospod Trost bo igral ob spremljevanju orkestra svetovnopriznani, krasni Lisztov klavirski koncert v Es-duru. Efektivno delo, blesteče invencije in polno pianističnih vrtilin. Ta skladba napravlja povsod, umetniško izvršena, na poslušalca mogočen vtis. Gospod Trost ga je izvajal z največjim uspehom in priznanjem merodajnih dunajskih glasbenikov lani v konservatorijskem koncertu in v koncertu v »Narodnem domu« v Trstu. Gospod Alfred Holy bo na harfo sviral dve skladbi: Rubinsteinov »Kamenoi ostrov« (Reves angeliques) in svojo lastno skladbo: »Pomladno veselje«. Gospod Holy je na glasu kot velik mojster svoje stroke ne le v Avstriji, temveč tudi v Nemčiji, v Rusiji in v Londonu, kjer je z največjim uspehi koncertoval. Pri Bayreuthovih slavnostnih predstavah je Holy skozi celo desetletje solistično sodeloval. Iz dvorne opere berolinske ga je Mahler pridobil kot izvrstnega zastopnika igranja na harfo za dunajsko dvorno opero.

— **Gledališko društvo na Jesenščem** naznaja, da uprizaro v nedeljo, 17. t. m., ob pol 8. zvečer v dvorani pri »Jelenu« na Savi »Lokalno železnico«, komedijo v treh dejanjih. »Lokalna železnica« je bila že na repertoarju vseh večjih gledališč in tudi v Ljubljani ter jo dosegla popoln uspeh. To je letos prva igra za prijatelje smeha. Nadejati se je torej obilne udeležbe.

— **Osebnost.** Tehnično in komercialno vodstvo »Učiteljske Tiskarne« je prevzel faktor g. Aleksander Kostanapel.

— **S trebuhom za kruhom.** V sredo se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 10 Hrvatov, 60 Bolgarov in Macedoncev je pa prišlo nazaj. Iz Nemčije se je povrnilo 80 Macedoncev in Hrvatov.

— **V mestni klavnici v Ljubljani** so zaklali od 27. oktobra do 3. novembra 71 volov, 5 bikov, 8 krav, 311 prašičev, 107 telet, 20 koštrunov in 1 kozlička. Vpeljali so v klavnico 292 kilogramov mesa in 5 zaklanih prašičev, 20 telet, 1 koštruna in 1 kozlička.

— **Ukradena pošiljatev.** Ko je v torek poštini sluga po Starem trgu dostavljal pošiljatev, je v veži pustil za trenutek zabojček jabolk, nekaj pa nesel v isti hiši se nahajajočo trgovino. Ko je prišel nazaj, mu je zabojček med tem časom že nekdo ukradel.

— **Na cesti oslabela.** V sredo okoli petih popoldne je na Miklošičevi cesti oslabela samoska delavka Marija Galjotova iz Komende pri Kamniku in jela bruhati kri. Stražnik je poklical rešilni voz, s katerim so jo prepeljali v deželno bolnišnico. — Istega popoldne je prišel po Lattermannovem drevoredu kovaški vajenec Franc Zlebir iz Spodnje Šiške in se zgrudil nezavesten v sneg. Stražnik ga je spravil za silo k sebi in odvedel v osrednjo policijsko stražnico, kjer mu je dal policijski zdravnik pomoč, da je lahko odšel zopet svojo pot. Zlebar je bil prišel iz bolnišnice.

— **Okraden delavec.** V sredo je delavec Jernej Čertanc v veži šentpeterskega župnišča odložil svojo, še popolnoma novo rjavo, 20 K vredno pelterino in šel po opravilu. Ko je prišel nazaj, mu jo je bil med tem časom že nekdo odnesel.

— **Prešeren izvošček.** V sredo zvečer se je na Dunajski cesti, na progi električne železnice ustavil izvošček, kateri se prihajajočemu električnemu vozu ni hotel umakniti. Ko ga je sprevodnik na nedostatek opozoril, ga je izvošček zato še temeljito oštel z barabo.

— **16 slik z vojne na Balkanu** priobčuje večeraj izšla številka »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«, med drugim: Srbska pehota naskočila na bajoneti turške topničarje pri Pilipcu; strah v sultanovem haremu, ko dojde poročilo, da se

blizajo Bolgari Carigradu; takoranjani turki-
ujetniki v bolnišnici v Podgorici; sežiganje mrl-
ličev po bitki na Kumanovu; prevoz z vlakom
bolgarske artiljerije v Čataldži; turški rezerv-
visti v Carigradu se pripravljajo za odhod v
Čataldži; vhod v sultanovo palačo v Cari-
gradu; bolgarski Macedonci-vstaši dele patrone
in ročne bombe; pregled utrdb pri Čataldži in
Carigradu; prenapolnjeni vlaki z Arnavti; tip
mladenke in mladenice iz Macedonije v narodni
noši; nakladanje kruha za bolgarsko vojsko.
To je zelo bogata in zanimiva vsebina. Pripo-
ročamo vsem, da si naroče »Slov. Ilustrovani
Tednik«, ki stane za četrt leta 2 K; za en me-
set pa samo 70 vin., posamezne številke se dobe
po tobakarnah po 18 vin. izvod.

Kinematograf »Ideal«. Danes v petek, dne
15. novembra: Specialni večer. 1. V vodah Cey-
lona. (Kolorirana potna slika.) 2. Ljubljenec
moje žene. (Humoreska.) 3. Beethoven. (Ginljivi
prizori iz življenja velikega umetnika.) 4. Skoraj
junak. (Burka.) 5. Umirajoča ljubezen. (Amer.
drama.) — Samo zvečer. 6. Moderni otroci.
(Velekomično.) Jutri »Most čez prepad«. (Zruši
se železniški most z vlakom vred) in najnovejše
iz balkanskih bojišč. V torek »Pohlep po zlatu«.
(3. del. Kolor.) »Maks hoče postati večji.« (Ko-
mična neukovitost z Linderjem.)

— **Opozorjamo čitatelje** na današnji oglaš-
tveni Anton Kovčič, tovarna štedilnikov in
peči, ki ima zalogo na Marija Terezije cesti št. 8.
Priporočamo to domačo tvrdko.

Vestnik organizacij.

Osrednji odbor »Vzajemnosti« v Ljubljani ima jutri
v soboto ob 8. zvečer valžno sejo. Pridelajo naj vsi odborniki.
Politični odbor za Kranjsko ima jutri v soboto ob
9. zvečer v prostorih strokovnega tajništva, Seljemburgova
ulica 6, II. nadst., valžno sejo, katere naj se zanesljivo ude-
ležijo vsi odborniki.

Govorniški tečaj ima v nedeljo 17. t. m. ob 3. po-
poludne valžen sestanek, na katerem se porazdelijo referati za
javen nastop.

Plesne vaje »Vzajemnosti« v Ljubljani se vrše vsako
nedeljo in praznik od 3. popoldne do 7. zvečer. Za članice
in članke je znižana pristojbina. Agitirajte za množično udeležbo.

Zadnje vesti.

Vojna na Balkanu.

BOJI OKOLO ODRINA.

Sofija, 15. novembra. »Mir« poroča iz
Slivna, da je turška posadka v Odrinu v sredo
dvakrat udarila iz trdnjave, a je bila po petur-
nem boju z velikimi izgubami odbita. Po
govorih, ki uradno niso potrjene, so Bolgari
zavzeli utrdbo jugozapadno od Odrina.

ZAVZETJE ODRINA?

Belgrad, 15. novembra. »Agence Havas«
poroča iz Sofije, da so Bolgari v krvavem boju
zavzeli Odrin. Uradno se ta vest še ne potrjuje.

TRIDNEVNA BTKA PRI ČATALDŽI.

Dunaj, 15. novembra. »Reichspost« poroča
iz glavnega bolgarskega stana: Boji za glavno
turško postojanko pri Čataldži trajajo že tri
dni in so nad vse krvavi. Prva kolona se bo-
juje severno od Čekmedškega jezera; tretja ko-
lona prodira na črti Delijunos - Derkos proti
turškim pozicijam pri Jasojerenu. Druga kolona
je pri prelazu Čekmedže. Turki se bojijoje z
veliko srditostjo, a bodo nalbrž omagali.

TURŠKO POROČILO O BOJIH PRI ČA- TALDŽI.

London, 15. novembra. »Times« poročajo
iz Carigrada: Vest »Reichspost«, da so Bol-
gari razbili turško obrambno črto pri Čataldži,
je neosnovana. Razen malih prask med pred-
njimi stražami ni bilo izza turške retirade iz
Vize in Ljule Burgasa do 13. t. m. resnih bo-
jev. Bolgarska fronta se razteza od jezera Der-
kos do točke med Kalistratijo in Kumburgasom
južno od mesta Čataldže.

BOLGARSKI PORAZ PRI ČORLU?

Carigrad, 14. novembra. »Fellah« poroča,
da se je končal snoči ob osmih pri Čorlu ljut boj
z umikanjem bolgarskih čet. Begunci iz Nadem-
kija potrjujejo, da je med večeršnjimi boji pro-
diral vojni minister Nazim-paša iz glavnega ta-
borišča s posebnim vlakom proti čataldžinski
postaji, ki so jo na njegovo povelje zapustili
uslužbenci. Postajo so Bolgari osvojili. Bolgar-
ska in turška artiljerija sta med vasmi Kali-
krazia in Sasderos imeli hud duel, ki se je kon-
čal s tem, da je morala bolgarska artiljerija ob
nastopu mraka prenehati z ognjem. Vaško pre-
bivalstvo je pribežalo v San Stefano.

TURČIJA PROSI ZA MIR.

Sofija, 15. novembra. Z merodajnega me-
sta javljajo, da je porta predvečernim ne-
posredno izročila bolgarski vladi predlog za
mir. Ministrski svet o predlogu še ni odločil.

URADNO POROČILO O MIROVNIH POGAJANJH.

Carigrad, 15. novembra. Uradno potrjujejo,
da se je obrnila turška vlada na Bolgarsko in
Grško s predlogom, da se sklene mir. Pogaja-
nja so se že začela ter baje zlasti dobro uspe-
vajo z bolgarsko vlado.

NEPOSREDNA POGAJANJA Z BOLGARIJO.

London, 15. novembra. Reuter poroča iz
Carigrada: Potrjuje se, da je vlada sklenila z
Bolgarijo neposredna pogajanja zaradi premir-
ja. Nazim-paša je dobil povelje, naj stopi v
stik z bolgarskimi generali. V bolgarski glavni
tabor so že odposlali v ta namen parlamen-
terja.

KONEC SOVRAŽNOSTI?

London, 15. novembra. »Daily News« po-
roča iz Carigrada z večeršnjim dnem: Ob
4. popoldne je izjavil neki prevoznik ravnatelj,
da so se že ukrenili koraki za prenehanje o so-

vražnosti. Drugi prevoznik ravnatelj je sklical
vojaške založnike in jim sporočil, da se sovraž-
nosti ustavijo že zvečer, zategadelj se odpo-
vedujejo založne pogodbe, ker se ne bo več pošil-
jal material na fronto. Pogajanja z bolgarskim
dragomanom Popovom dobro uspevajo izimši
vprašanje, ali naj Bolgari prikorakajo v Cari-
grad. Čeprav Bolgari obetajo, da odidejo še tisti
dan iz Carigrada, porta tega vendar noče do-
voliti z ozirom na navzočnost sultana.

TEŽAVE PREMIRJA.

Carigrad, 14. novembra. Na ruskem posla-
ništvu zatirajo, da je glavna zapreka premir-
ja zahteva bolgarske vojske, da maršira v Ca-
rigrad. Zavzetje Carigrada pa bi bilo le začasno.

PRIHOD BOLGARSKEGA DRAGOMANA V CARIGRAD.

Carigrad, 14. novembra. Višji dragoman
bolgarskega poslanstva Popov je došel v Ca-
rigrad zavoljo mirovnih pogajanj.

PREMIRIJE NA BALKANU.

London, 14. novembra. »Daily News« po-
roča iz Pere: Ob 4. popoldne je častnik, ki
nadzira vojaške transporte, povedal dobavi-
teljem, ki so prišli v vojno ministrstvo po in-
formacije, da so sovražnosti že prenehale.
Hkrati je drug uradnik sklical vojne dobavite-
lje in jih informiral v enakem smislu. Vojaški
dobavitelji ne smejo več odposiljati naročenega
blaga na bojišče.

URADNO POROČILO O PREMIRJU.

Pariz, 15. novembra. Iz Carigrada poro-
čajo uradno, da se je Kamil-paša obrnil narav-
nost na carja Ferdinanda za sklenitev premirja
in za uvedbo mirovnih pogajanj.

TURČIJA JE SPREJELA VSE BOLGARSKE POGOJE?

Carigrad, 15. novembra. Kakor se čuje, je
sprejela Turčija vse bolgarske pogoje.

POSREDOVANJE VELEVLASTI.

Sofija, 15. novembra. Zastopniki velevlasti
so včeraj popoldne sporočili posamič minist-
skemu predsedniku Gešovu prošnjo Turčije za
mirovno posredovanje; vprašali so ga, če Bol-
garija sprejme posredovanje. Ministrski pred-
sednik Gešov je odgovoril, da sporoči turško
željo glavnemu stanu in da se razgovori z za-
vezniškimi vladami.

KAJ JE DOVEDLO TURKE, DA PROSIJO ZA MIR.

Carigrad, 15. novembra. Turška vlada se je
odločila, da prosi za premirje vsled nevarnega
položaja v Carigradu, vsled spoznanja, da tur-
ška vojska ne more držati čataldžinske
obrambne črte in pa vsled kolere, ki se nevarno
širi med turškim vojaštvom.

BOLGARSKI MIROVNI POGOJI.

Sofija, 15. novembra. Bolgarska vlada je
že pred časom izdelala načrt, ki obsega bi-
stvene zahteve balkanskih držav za mirovna
pogajanja. Po tem načrtu mora Turčija odstopi-
ti Macedonijo, Tesalijo in velik del Tracije.
Utrdbe okrog Odrina, ki ostanejo turški, mora
Turčija porušiti. Albanija postane avtonomna.
Vprašanje Soluna, Bitolja in Skoplja še ni re-
šeno.

TURŠKO VRHOVNO POVELJSTVO.

Konstanca, 14. novembra. Armadno povelj-
stvo imata 75letni maršal Fuad-paša in bivši
skadski vali Bahri-paša. Prestolonaslednik je
prevzel nominalno vrhovno poveljstvo; dode-
ljen mu je Nazim-paša. Nazimov namestnik je
bivši vojni minister Salih-paša.

ANARHIJA V TURŠKEM MINISTRSTEM SVETU IN VRHOVNEM POVELJSTVU.

Konstanca, 14. novembra. O vprašanju, ali
naj se nadaljuje vojna ali ne, vlada v minist-
rskem svetu in vrhovnem poveljstvu popolna
anarhija.

SULTAN POBEGNE?

Konstanca, 14. novembra. V Carigradu so
močno razširjene vesti, da bo sultan zapustil
Carigrad in odšel v Bruso. Mladoturki skušajo
spraviti to vest v zvezo s sultanovim strahom
pred izgredi tolpe in upajo, da posežejo vele-
vlasti vmes, da preprečijo moritev. Ako sultan
zupasti Carigrad, tedaj je glavno mesto izgub-
ljeno za Turke.

ARETACIJE V CARIGRADU.

Pariz, 15. novembra. »Agence Havas«
poroča, iz Carigrada, da je bilo aretiranih več
mladoturkov in da so oblasti nameravale are-
tirati tudi Džavid-pašo, ki pa je še pravočasno
ušel.

TALAAAT-BEG.

Carigrad, 14. novembra. Poveljstvo prvega
armadnega zbora je naročilo policiji, da aretir-
a bivšega ministra Talaaat-bega, ker je zapustil
svoje čete na bojišču in odšel v Carigrad. Po-
licija je pozvala Talaaat-bega, da naj odide v
teku 24 ur k četam, drugače ga aretirajo.

SPLETKE MLADOTURKOV.

Konstanca, 14. novembra. Mladoturki so
pričeli močno spletkariti. Ker sme komite po-
šiljati k ministrskim posvetovanjem svojega
delegata, izrablja informacije, da hujška pre-
bivalstvo k sveti vojni.

SEZNAMEK RANJENCEV.

Belgrad, 15. novembra. Časopisje ponavlja
dan za dnem zahtevo, da objavi ministrstvo
seznamek v boju padlih vojakov. Minister je
odredil, da se objavljajo le imena ranjencev;
seznamek ubitih izide šele po končani vojni.

POHOD KRALJEVIČA ALEKSANDRA V PRILEP.

Belgrad, 15. novembra. Kraljevič Aleksan-
der je v sredo slovesno prišel v Prilep.

VOJNA INDUSTRIJA JE VELIKODUŠNA.

Belgrad, 15. novembra. Železarna Mannes-
mann (ki zalaga armado z železnimi izdelki) je
naklonila 3000 dinarjev za rodbine pod orožje
pozvanih belgrajskih vojakov.

SRBSKA AGITACIJA MED OGRSKIMI SRBI.

Budimpešta, 15. novembra. Srbski agentje
agitirajo po južnogorskih srbskih vaseh, da naj
srbski kmetje prodajo svoja posestva na Ogr-
skem in da naj s tem izkupičkom nakupijo
mnogo večja posestva v novo pridobljenem
srbskem ozemlju.

IZVOZ SRBSKE ŽIVINE.

Belgrad, 14. novembra. Danes se je zopet
pričelo delo v eksportni klavnici v Belgradu.
Včeraj so zaklali 120 goveje živine in 150 pra-
šičev, katere bodo poslali na Avstrijsko-
Ogrsko.

AVSTRIJSKO-SRBSKI SPORAZUM.

London, 15. novembra. »Exchange Tele-
graph Company« poroča z Dunaja, da je do-
šen sporazum med Avstro-Ogrsko in Srbijo:
Srbija se je odrekla Albaniji in prizna avtono-
mijo; za kompenzacijo dobi posebne predpra-
vice v črnogorskih lukah, zvezanih direktno s
srbsko mejo in v eni albanski luki.

London, 15. novembra. »Echo de Paris« po-
roča, da je vsled prizadevanja velevlasti spo-
razum med Avstrijo in Srbijo toliko kot gotov:
Avstrija privoli, da dobi Srbija dohod do Jadr-
anskega morja, a ne Drača — Srbija pa se zaveže,
da se umakne iz Drača, četudi bi ga v vojni za-
sedla. S tem je poravnani konflikt za obe strani
zadovoljivo.

IZJAVA ALBANSKEGA VODITELJA.

Budimpešta, 15. novembra. Včeraj se je
vračal z Dunaja preko Budimpešte v domovino
albanski voditelj Ismael Kemal-beg. Napram
nekemu častniku se je izjavil, da se je na Du-
naju prepiral o popolnem soglasju Avstrije in
Italije glede albanskega vprašanja. Vsa trozveza
priznava opravičene zahteve Albancev.

RUSKA SODBA O MEDNARODNEM POLOŽAJU.

London, 14. novembra. »Daily News« po-
roča iz Peterburga, da ruski diplomatični
krogi ugodno ocenjujejo mednarodni položaj.
Evropski mir je zagotovljen, pač pa se splošno
naglašja potreba evropske konference, ki bi se
pečala predvsem z dardanelskim vprašanjem in
z Malo Azijo.

SEKVESTIRANJE PREMOMA V RUSIJI.

Kelmoraj, 15. novembra. »Kölnische Zeit-
ung« poroča, da je ruski ministrski svet skle-
nil sekvestriranje vseh zalog premoga po rud-
nikih; premogovniki ne smejo premoga proda-
jati zasebnikom, temveč mora biti pripravljen
za vojaške potrebe.

ITALIJA IN SRBIJA.

Belgrad, 14. novembra. Včeraj je konferi-
ral italijanski poslanik s Pasičem in izjavil, da
zahteva Italija, prav tako kakor Avstrijsko-
Ogrska, avtonomijo Albanije, a vprašanje ja-
dranskih luk nima posebnega interesa za Italijo.

FRANCOSKI PREDLOG.

Berlin, 14. novembra. »Berliner Börsen-
kurier« priobčuje predlog, ki ga je izvedel ne-
gov pariški poročevalec od francoske vlade za
uravnavo avstrijsko-srbskega konflikta. Av-
strija naj odstopi nekatere luke v Jadranskem
morju Srbiji in prometne zveze do njih morajo
ostati nevtralne. A tudi Avstrija bi morala do-
biti proti Egejskemu morju nevtralne železnice
in nevtralno ozemlje. Na vzhodu bi se morale
nevtralizirati tako Dardanele, kakor tudi
Bospor, da bi bila pot k Črnemu morju svobodna.
To bi bilo za vso Evropo izrednega pomena,
zlasti pa za bolgarsko, rumunsko in rusko vojno
mornarico.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Militaristični patriotje v vojnem odseku.

Budimpešta, 15. novembra. Včeraj ob 10.
popoldne se je sešel vojni odsek avstrijske de-
legacije pod predsedstvom načelnika barona
Walterskirchna. Poročevalec Kozłowski je
opozarjal na balkanske vojne dogodke, ki po-
trjujejo načela v prejšnjih poročilih vojnega od-
seka, namreč da vodi nesebično navdušenje,
čvrsta disciplina in nacionalno navdušenje čete
do zmage, če so vse te lastnosti združene s
smotrenim notranjo ustavo, s samostojnim in
smotrenim strateškim vodstvom in taktičnimi
pripravami čet in če se mobilizacija praktično
izvede. Govornik se peča z operacijami bol-
garske armade in povdarja, da vsvarja vojno
vrednost armade predvsem značaj in bistvo na-
roda. Nato se je obširno pečal s turškimi po-
razi in jih utemeljeval. Na podlagi teh izvajanj
se je navduševal za avstrijski militarizem.

Vojni minister Aulfenberg izreče poroče-
valcu v imenu vse armade najiskrenejšo za-
hvalo za njegova militaristična patriotska iz-
vajanja.

— Delegat Helmer govori za izboljšanje raz-
mer podčastnikom.

Delegat Jukel graja razmere v vojaškem
skladišču v Steinfeldu in v smodnišnici v Blu-
mavi.

Delegat Sedlak (agrarci) razodeva svoje
razočaranje nad brambno reformo, za katero
so agrarci tako pogumno glasovali.

Krščansko socialni delegat Rlenöbel zatr-
juje, da je njegova stranka vseskok prevzeta
od patriotizma.

Češki klerikalni delegat Hruban zapoje pe-
sem o interesih monarhije na Balkanu.

Delegat grof Černin govori proti Srbiji
hujskajoč govor. V teku njegovega govora pa
se mu je ukrcala naslednja pametna misel: Z
dosedanjo jugoslovansko politiko moramo po-

polnoma prenehati, prav tako tudi s Cuvajevo
politiko.

Vojni minister grof Aulfenberg konstatira
med drugim, da Avstro-Ogrska v očigled se-
danjemu položaju ni ukrenila doslej nikakršnih
vojaških priprav.

Govorila sta še delegata sodrug Pittoni in
Krützner, nakar se je po sklepnih izvajanjih po-
ročevalca sprejel vojni ordinarij. Prihodnja seja
danes dopoldne.

Bosanski odsek.

Budimpešta, 15. novembra. Skupni finančni
minister Bilinski poroča o železniškem pro-
gramu za Bosno. Po debati so se bosanski kre-
diti sprejeli.

SKLICANJE ITALIJANSKEGA PARLA- MENTA.

Rim, 15. novembra. Italijanski parlament je
sklican za 26. november. Osnuje se kolonialno
ministrstvo in za kolonialnega ministra bo ime-
novan poslanec Bertolini.

PREOSNOVA ŠPANSKEGA KABINETA.

Madrid, 15. novembra. Kralj je ponudil se-
stavo vlade predsedniku poslanske zbornice
grofu Romanonesu, ki prevzame najbrž ves Ca-
nalejasov kabinet.

Novice.

* **Novodobni Robinzon.** Pred nekaj dnevi
je priplula v Liverpool angleška trgovska la-
dija »Miss Mary«, ki je pripeljala s seboj kaj
čudnega potnika. Leta 1884 se je potopila v
Južnem morju ladija, rešil se je le en mož, ki
ga je zaneslo na samotni otok. Otok ni zazna-
movan na pomorskih kartah in zato je rešeni
mož skoraj tri desetletja prebil na samotnem
otoku, ne da bi le enkrat videl žive duše. Ka-
pitan »Miss Mary« pripoveduje, kako so našli
novodobnega Robinzona: »Vihar je zanesel
našo ladjo od prave poti in na naše začudenje
smo uzrli neko jutro suho zemljo. Ker nam je
primanjkovalo vode, sem odposlal dva čolna
na otok in se tudi sam odpeljal z mornarji. Na-
šli smo majhen otok, ki je imel bujno rastlin-
stvo. Ko smo prodirali na otok, je stalo hipoma,
kakor iz tal zrastle, pred nami čudno človeško
bitje. Hotel je ubežati. Strahoma in z začude-
njem smo spoznali, da stoji pred nami mož. Ali
kako je izgledal! Lasje so mu padali do pleč,
divja brada je segala do prsi. Bil je skoraj čis-
to nag. Počasi in previdno smo se približevali
tujcu, ki je nerazločne besede izgovarjal. Ko
pa je zaslišal prve angleške besede, je padel
od blaženstva na kolena. Le počasi je prišel k
sebi in trudoma, išoč besed, nam je pripove-
doval svojo žalostno zgodbo. Bil je škotski
mornar po imenu Mac Kenedy in je že 28 let
prebival na otoku, ločen od vsega sveta. Pre-
življal se je z ribami, školjkami in sadeži. Go-
vorjenja se je bil že skoraj popolnoma odvadil.
Presrečen je bil, ko smo mu povedali, da ga
vzamemo s seboj na Angleško. Že davno je iz-
gubil vsako upanje, da bo še kdaj zapustil otok.
Ko smo mu dali na ladji pečeno meso, je pla-
nil nanj z divjo strastjo. Vrniti se hoče v svoj
rojni kraj, da poizve, ako je od njegovih so-
rodnikov še kdo pri življenju.«

* **150.000 žrtev alkohola.** Neka pariška
časnikarska korespondenca poroča: Gospod
Mirman, ravnatelj javnega zavoda za uboge in
bolne, je izročil ministrstvu izkaz o umrljivo-
sti od leta 1906 do 1910 in sicer na pod-
lagi statističnih podatkov. Končni zaključek
izkaza se glasi: 150.000 Francozov, ki umirajo
vsako leto v cvetu svoje mladosti, bi lahko
ostalo živih, če bi se z vsemi silami borili proti
alkoholizmu. 150.000 Francozov ... Nasproti-
niki parlamentarne republike so nazivali tretjo
francosko republiko »državo krčm«. In v res-
nici so imeli prav. Na Francoskem alkoholu ne
pustoši samo s svojim neposrednim zastrupl-
vanjem in z umiranjem otrok, ampak Mirman
je tudi dokazal, čim večja je poraba alkohola,
tem večje je število obolelih za tuberkulozo. Leta
1910 je umrlo na Francoskem 85.088 ljudi za tu-
berkulozo, to je 217 na 100.000 prebivalcev, do-
čim jih pride na Nemškem, v Italiji in v Špa-
niji 160 na to število, v Belgiji in na Angleškem
pa 139. Nevarnost tega množičnega umir-
anja za tuberkulozo je v tem, da umirajo pred-
vsem večinoma mladi ljudje. Od 1000 Franco-
zov, ki umro med 20. in 39. letim, jih umre 42
za tuberkulozo. Na Francoskem je celokupna
umrljivost mnogo večja od umrljivosti v drugih
deželah; povzroča pa jo edino alkoholizem in iz
njega izhajajoča tuberkuloza.

Goriško.

— **Solkan.** Pred 18. leti se je tukaj ustano-
vila podružnica »Slovenskega bralnega in pod-
pornega društva v Gorici«. Razlogi, ki so do-
vedli v tedanjih časih do ustanovitve te po-
družnice, so bili, kolikor se tiče tedanje uprave
okrajne bolniške blagajne v Gorici in njenega
postopanja v jezikovnem oziru napram sloven-
skim strankam, povsem opravičeni. Dolgo vrsto
let je to društvo delovalo kot podružnica ome-
njene družbe in sicer: do leta 1908, ko je
»Slovensko bralno in podporno društvo v Go-
rici« napravilo premembo v svojih pravilih v
tem smislu: da društvo od tega časa dalje bode
razvijalo svoj delokrog samo v mestu Gorici s
prideleno katastralno občino Stara gora, do-
čim je preje raztezalo svoj delokrog po vsem
goriškem sodnem okraju. Od tistega časa naprej
je bil obstoj in poslovanje tukajšnjega društva
samostojen in brez legalne podlage. Priprav-
ljalni odbor je sestavil nova pravila za samo-
stojno podporno društvo, ki pa niso bila od višje
oblasti potrjena; z odlokom z dne 2. novembra
t. l. pa je c. kr. okr. glavarstvo v Gorici ustavilo
vsako nadaljnje poslovanje tega društva in od-
redilo, da delodajalci, ki so imeli priglajene svoje
delavce pri tem društvu, jih morajo priglajati
okrajni bolniški blagajni v Gorici in to sicer od
1. novembra dalje. To smo hoteli zabeležiti le
kot stvar spadajočo v kroniko našega lista in

napraviti piko; ampak prilika se nam nudi, da izpregovorimo nekoliko besed o razlikah med malimi podpornimi društvi in okrajnimi bolniškimi blagajnami. V Gorici in njeni okolici je dosedaj obstajalo kar 6 podpornih društev, razen drugih treh obstoječih obratnih blagajn (4 slovenska in 2 italijanski), tedaj skupno z okraj. bolniško blagajno nič manj nego 10 (deset) zavarovalnih zavodov, kar je za Gorico in njeno okolico $\frac{1}{10}$ preveč, z ozirom na pičlo število prebivalstva in v tako malo industrijsko razvitem okraju. Ustanovitve teh društev, posebno slovenskih, je pripisovati dejstvu, da okrajna bolniška blagajna v Gorici je bila do par let izključno v italijanskih rokah in se ni oziralo v nobenem oziru na želje in potrebe delavstva. Konec neznosnim razmeram pri okrajni bolniški blagajni v Gorici do leta 1908 pa je napravilo goriško delavstvo, ki se je zavedlo svojih pravic ter pahnilo iz okrajne bolniške blagajne gnoblo italijanske liberalne kamore in nadomestilo delavstvu zaupne moči ter preuredilo upravo in poslovanje tega zavoda, odgovarjajoče sedanjim časom in uvedlo enakopravnost za vsako stranko ene ali druge narodnosti. Čim večje število članov ima blagajna, tem boljše ugodnosti nudi svojim članom. Ake na se delavske moči cepijo v razna mala podporna društva, kakor se to godi na Gorškem, posebno v Mirnem, kjer v eni nič industrijsko razviti vasi obstojijo nič manj nego dve podporni društvi, in kakor se je to godilo dosedaj v Solkanu; ta društva ne dajo svojim članom nikakih boljših ugodnosti od okrajne bolniške blagajne, ampak ovirajo razvoj okrajnih bolniških blagajn in služijo le na korist delodajalcem, kakor se je to godilo v Solkanu in kakor se še godi v Mirnem. Iz vseh teh razlogov moramo biti delavci že načeloma nasprotni vsaki cepitvi delavskih moči z ustanavljanjem raznih malih in šibkih podpornih društev, katera niso nič drugega, nego za olajšavo nekaterim delodajalcem, da niso obvezani takim društvom prispevati za delavca tretjino prispevka, ampak mora delavec plačati celoten znesek. Takih in enakih slučajev je več, zato pozivljamo zavedno delavstvo, da prepreči vsako tako nameravano zlorabo zavarovalnega zakona za slučaj bolezni in oviranje razvoja okrajnih bolniških blagajn, od katerih delavstvo sme pričakovati mnogo več, nego od takih društev.

Trst.

— Protestni shod zoper vojne hujskače sklicuje politični odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu v nedeljo 17. t. m. ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani »Delavskega doma«, ulica Madonnina 15. Kakor povsod, tako bo demonstriralo v nedeljo tudi tržaško slovensko zavedno delavstvo svojo odločno voljo zoper vsakršno vojno hujskarijo, zoper vsake ne korake, ki bi utegnili povzročiti ljudsko klanje in ovirati razvoj in napredek narodov. Zaradi tega pozivljamo sodruge na delo, da bo nedeljski shod resnična manifestacija delavstva, ki hoče mir, delo in življenje.

— Shod strankinih pristašev, ki bi se imel vršiti v sredo 13. t. m. bo v soboto 16. t. m. v »Delavskem domu«, ulica Madonnina 15 (zelena dvorana). Dnevni red: 1. Poročilo. 2. Izvolitev delegatov za dež. konferenco. 3. Slučajnosti. Z ozirom na bližajočo se konferenco je ta shod izredno važen. Zato je potrebno, da se ga udeleže vsi v velikem številu — tudi zato, da si izvolijo delegate, ki jim bodo najbolj po godu.

Vzgoja proletarskih otrok.

Cele knjige, stotine člankov po časnikih nosi gorenjemu podobne naslove. Kdor bi smatral vprašanje otroške ali človeške vzgoje za konkreten pojem, bi ob vsem tem skoraj nehote vzkljnil: no, tega je pa že dovolj, zakaj otroci prihajajo in so vedno le otroci, torej bi bila ta »veda« že davno lahko osnovana na določena stalna pravila, po katerih se vzgajaj mladina.

Seveda bo tako vzkljnil le tisti, ki ne ve, kaj je človek, ki ne ve, da se bistvo človečnosti spreminja in razvija in da je vsak človek samosvoja osebnost po svojih snovnih in tudi po svojih psihičnih sestavinah in svojstvih. Z drugimi besedami bi to povedali: da je vsak človek drugačen in da tudi vsak potrebuje drugačne vzgoje in ne le vsak posamezen človek, marveč tudi vsak novi rod. Osebnost oziroma individualiteta posameznikov kakor tudi celih rodov in bodočih zarodov se spreminja, in to spreminjanje in dispozicijo je treba upoštevati pri vzgoji.

Kaj je vzgoja? Vzgoja je vplivanje odraslih na mladež po določenem načrtu. Tako bi navadno odgovorili, če mislimo današnjo šolsko vzgojo. Vprašanje pa nastane, če je to zadostno za vse primere vzgoje? Ali so otroci testo, iz katerega se dá napraviti, kar hočemo, ali je otrok nepopisan list, ki nanj napišemo, kar hočemo? Vsek oče in vsaka mati vé domala, da ni vse tako enostavno in da ima otrok že pri rojstvu mnogo kalí oziroma dispozicij za to, kar bo iz njega.

Enako kakor otroci podedujejo po starših lice itd., enako podedujejo še mnogo drugih svojstev: razum, temperament, razposajenost itd. Ni je vzgoje, ki bi utegnila iz malo nadarjenega otroka ustvariti duševnega velikana. Znano nam je tudi, da otroci podedujejo po starših bolezni, da so otroci pijancev navadno slabotni duševno in telesno. V prvi vrsti je torej potrebno, da se vsi tisti, ki hočejo postati starši ali so že, zavedajo tega in so čim vestnejši v tem pogledu.

Delavstvo ima seve drugačne нравstvene ideale nego meščanstvo dandanes. Onemu je ideal splošnost, ne več posameznik. Zahteva njegove razredne morale je: socialni čut, solidarnost! Mi vprašujemo: Kakšne ljudi potrebuje družba, ki jo zahtevamo? Kakšne ljudi potrebujemo za svoj boj? Potrebujemo ljudi z jasnim, logičnim, razrednozavednim mišljenjem in

socialnim čutom. Take ljudi vzgajati je naloga socialističke vzgoje.

Prva vzgojiteljica je mati, njena naloga je, da otroka v tem zmislu navaja, zakaj premnogo prilike ima ob odgovarjanju na vsa mnoga vprašanja otroška. Starosti primerne in resnične odgovore naj daje radovednemu otroku, da bo, ko odraste, že poznal resnico in laž, da se mu ne bo treba šele mučiti in premagovati, preden se otrese vseh starih vraž in bajk in predsodkov. Šola sama ne more vcepiti otrokom zdravega naziranja, če nima doma podpore. Današnja šola ne vzgaja otrok k pravemu in naravnemu mišljenju. Glavna krivda temu je verski pouk, ker tako v starih zgodbah kakor tudi v krščanskem nauku potvarja naravno razmerje. Nobenega naravnega zakona ne priznava brez čudeža in vrhutega še neverjetno zavija zdravo logiko.

Sto in sto zgledov imamo iz narave, ki jih utegnemo povedati otrokom; preprosti zgledi morajo biti, da jih razumejo. Otroci začne ljubiti naravo in jo razumevati. Kadar so otroci že večji, naj jim pripoveduje mati namesto grozovitih povestic o roparjih, rajši o preganjanju in trpljenju delavcev in o navdušenosti naših prvoboriteljev, o njih trpljenju, o bojih za svobodo in o revolucijah in sicer tako, da razumevajo pomen in namen teh pojavov in bojov.

To je delo. Tako naj vzgajajo starši svoje otroke, ne pa jim pripovedujejo, češ da »naj bodo njih otroci kaj boljšega, ne pa delavci«. Često žrtvujejo velike žrtve v take namene in prav starši so krivi, če se potem otroci sramujejo staršev delavcev in se priklonijo delavstvu sovražnim razredom in strankam. Otroke moramo vzgajati k razrednozavednemu mišljenju, potem bodo šele znali varovati svojo delavsko čast in se tudi borili za delavske pravice.

Nasprotniki in tudi sodruzi bodo pripomnili tukaj: »Otrokom socialistički program? Ne! Tako zastrupljati otrok pa že nečemo!« Na to odgovarjamo: »Socializem ni politični program, marveč svetovno naziranje! To svetovno naziranje je tako jasno in znanstveno utemeljeno, da bi ga morali kot dragocenost privzgojiti potomcem.«

Mi verujemo v razvoj, razvoju primerna pa mora biti tudi vzgoja naših otrok. Namesto, da skušamo otroke vzgajati v tistih duševnih in elesnih suženskih smerih, kakor so nas vzgajali, dajmo se ojunačiti, pa se dvignimo in zahtevajmo za svoje otroke več moderne vzgoje, zahtevajmo za otroke privzgojo novega svetovnega naziranja, ker hočemo naprej.

Neodpustno greši tisti nad človeškim zarodom, ki tlači otroke v črno praznovanje.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiskarna »Tiskarna« v Ljubljani.

Dobra postrežba.

Podpisani vljudno naznanjam, da prevzamam in otvorim dne 16. t. m. dobroznano

gostilno „pri Stirnu“

Sp. Šiška, Celovška cesta 22.

zopet na svoj račun. Pri tej priliki se priporočam cenjenemu občinstvu za obilen obisk ter zagotavljam dobro in ceno postrežbo.

Z odličnim spoštovanjem

Stirn.

Cene zmerno.

V kratkem začnemo razpošiljati

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence

za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množi na razpredelnici. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam volne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr. Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti neugodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnice na zemlji. — Tri Aškerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarje«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stotnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporocilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom bridko vest, da je naš ljubi soprog sin, brat in svak, gospod

Ivan Ženko

posestnik in gostilničar (po domače Krakovčan)

danes zjutraj ob 6. po dolgem bolehanju šele 34 let star mirno preminul.

Pogreb zemskih ostankov dragoga pokojnika bo v petek, dne 15. t. m., ob 1/4. popoldne iz hiše žalosti Krakovski nasip št. 18 na mestno pokopališče pri Sv. Križu.

Maše zadušnice se bodo brale v župni cerkvi v Trnovem.

Dragoga pokojnika priporočamo vsem v blag spomin.

V Ljubljani, dne 14. nov. 1912.

Žalujoči sorodniki.

Za kamnolom s celoletnim obratom se išče

kamnolomski mojster

eventuelno s kakimi 20—30 delavci. Ponudbe pod W. G. 8820 dostavlja

RUDOLF MOSSE,

Dunaj 1, Seilerstätte 2.

Najnovejše! Najnovejše

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Ceški znamke „K. K.“

BRIKETI

Ceški kosovni in orehovni

PREMOG

brez vsakega kamenja ali prahu, skoraj nič pepela, občežnato najboljše in najcenejše kurilo za peči, štedilnike, kotle itd. Ceniki, posebno za na cele vagone po jako znižani ceni, zastoj na zahtevo. Priporoča edina češka prodajna pisarna

J. Paulin, Ljubljana, Nova u. 3

Martin Kralj

čevljar in izdelovalec gornjih del

Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

A. Zupančič

knjigovez

v Ljubljani, Slomškova ul. 31.

Slavnemu občinstvu vljudno priporočam mojo knjigovoznico za prijazna naročila vsakovrstnih v mojo stroko spadajočih del, ter jamčim za solidno in točno postrežbo.

Klobase

dobre, sveže, jetrne in krvave se dobe vsak petek, soboto in nedeljo

v gostilni pri Kreutzerju.

Naznanilo.

Podpisani naznanja slavnemu občinstvu, da je otvoril

zalogo peči in štedilnikov

na Marije Terezije cesti št. 8

(v hiši gostilne pri Kreutzerju)

ter se priporoča za obilna naročila.

Anton Kovačič

tovarna peči in štedilnikov na Viču pri Ljubljani.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi v zmislu § 33 zadružnih pravil vse cenjene člane na

redna članska zborovanja

ki bodo

23. novembra zvečer ob 8. za Kolodvorski okraj v Ljubljani v gostilni Novakovič Sodna uica.

24. novembra ob 10. dopoldne na Jesenicah pri Pekarju za jeseniško okrožje.

24. novembra ob 2. popoldne na Savi pri Jeleni za savsko okrožje.

24. novembra ob 5. popoldne na Koroški Beli za okrožje Koroška Bela pri Zumru.

25. novembra ob 8. zvečer pri Anžoku v Šiški za okrožje Šiška.

26. novembra ob 8. zvečer v Udmatu pri Pavšku za okrožje Udmat.

29. novembra ob 8. zvečer v Krakovem pri Krakovčanu za okrožje Krakovo-Trnovo.

30. novembra ob 8. zvečer na Viču-Glincah v gostilni Amerika za okrožje Vič-Glinca.

1. decembra ob 3. popoldne v Trziču pri Pelarju.

Dnevni red vseh članskih zborovanj je:

1. Predložitev bilance za leto 1911/12.

2. Volitev delegatov za občni zbor.

3. Posvetovanje in sklepanje o predlogih za občni zbor.

Na vseh zborovanjih poroča ravnatelj Anton Kristan.

Nb. Članska zborovanja so sklepčna, ako je navzoča najmanj dvajsetina za udeležbo upravičenih članov. Prosi pa se polnoštevilne udeležbe,

V Ljubljani, 12. novembra 1912.

Nadzorstvo

Načelstvo:

J. Udovč l. r.

Anton Kristan l. r.